

242/15.02.00/2025

Maa- ja metsätalousministeriö
Lausuntopyyntö VN/36656/2025 8.12.2025

lausuntopalvelu.fi

Lausunto Kasvua ja vientiä vedestä 2026-2030 -ohjelmasta

Johdanto

Maa- ja metsätalousministeriö pyysi lausuntoja Kasvua ja vientiä vedestä 2026-2030 -ohjelmasta.

Tausta

Kasvua ja vientiä vedestä -ohjelma toimii tiekarttana suomalaisen vesiosaamisen ja ratkaisujen viennin vahvistamiseksi vuosina 2026–2030. Se on jatkumo aiemmalle Vesiosaamisen kasvu- ja kansainvälistymisohjelmalle (2022-2025), jonka oppeja, luotua pohjaa ja toimintakehystä nyt hyödynnetään ja siirrytään kansainvälistymisessä astetta kunnianhimoisemmalle tasolle.

Etelä-Savon maakuntaliiton lausunto

Kasvua ja vientiä vedestä 2026-30 -ohjelman kaikki teemat ovat sellaisia, joihin Etelä-Savolla on ratkaisuja ja joihin olemme jo tarttuneet. Vesi on maakuntastrategiamme yksi kolmesta kärjestä. Meillä on myös vesiosaamiskärki maakuntaohjelmassamme ja vesikärki myös älykkään erikoistumisen strategiassamme. Etelä-Savon TKI-tiekartta 2030 asettaa maakunnalliseksi tavoitteeksi t&k-panostusten nousun 4 %:n alue-bkt-tasolle. Vesitoimialan merkitys TKI-toiminnassamme maakunnassa on keskeinen. Tavoitteenamme on tarjota globaaleja ratkaisuja vesiosaamiseen ja -teknologiaan. Puhdas vesi on meille prioriteetti.

Mikkelissä on ohjelmakaudella toteutettava hanke uusioveden tuotantolaitoksen rakentamisesta. Uusiovesilaitos tulee tuottamaan puhdistetusta yhdyskuntajätevedestä uusiovetä Metsä-Sairilan alueelle sijoittuvan teollisuuden käyttöön. Laitos tulee valmistuttuaan olemaan kansallisesti

merkittävä referenssi, jonka tuottaman veden laatu ja terveysturvallisuus täyttää kansainväliset kriteerit.

Vedenkäsittelyyn liittyvissä hankkeissa on tutkimuslaitosten lisäksi mukana yrityksiä ja niiden yhteydessä on jo syntynyt myös uusia yrityksiä. Tältä osin Mikkeliissä käytössä oleva toimintamalli tukee suoraan Kasvua ja vientiä vedestä -ohjelmaa. Etelä-Savossa on jo luotu kv-verkostoja ja olemme saaneet suoria EU-rahoituksia, mm. Interreg ja Horizon.

Ohjelman tiekartassa näkyvää poikkisektoriaalista yhteistyötä toteutetaan jo Etelä-Savossa. Veteen liittyvää osaamista on paljon, mutta siihen liittyvää vientiä ja globaalia liiketoimintaa ei ole vielä kehittynyt riittävän voimakkaasti. Monet suomalaiset ja eteläsavolaiset yritykset ovat melko pieniä. Mikkelin vesiklusteri Blue Economy Mikkeli on kansallisesti tärkeä klusteri ja sillä on valmiita innovaatioita ja koulutusvalmiuksia ohjelmaan kuten yhdyskuntien jätevedeen ja veden kiertotalouteen. Etelä-Savossa on jo TEM-Mikkeli innovaatioekosysteemisopimus teeman kehittämiseksi. Etelä-Savon biokierrätyksen ohjelmaa sekä ilmastonmuutoksen sopeutumisen suunnitelmaa suunnitellaan.

Ohjelman teema on erittäin ajankohtainen: ilmastonmuutos on jo vaikuttanut Euroopan vesivaroihin, ja pohjavesivarat ovat selvästi alentuneet monissa maissa. Esimerkiksi Ukraina, Romania, Ranska, Espanja ja Englanti kärsivät kuivumisesta ja vedestä riippuvaiset alat joutuvat parantamaan vesitehokkuuttaan pakon edessä. Suomessa ja Skandinaviassa ilmasto on muuttunut kosteammaksi.

EU on julkaissut vesiresilienssistrategian, jota Etelä-Savo aikoo jalkauttaa ohjelmakaudella. Tämä tekee näkyväksi paitsi oman vastuullisen vesienhallintamme, myös parantaa omaa vesiresilienssiämme ja nostaa eteläsavolaista vesiosaamista eurooppalaiseen tietoisuuteen. Poikkisektoraalisuus on tärkeää, Etelä-Savossa tehdään tutkimustyötä etenkin puun prosessiteollisuuden vesien käsittelyyn, jonka ratkaisut ovat sovellettavissa muihin teollisuuden aloihin esimerkiksi kaivosvesiin.

Etelä-Savo kannattaa ohjelman huomioita vastuullisesta liiketoiminnasta. Vesivastuullisen liiketoiminnan kehittäminen voi sisältää seuraavia keinoja:

Teolliset symbioosit on toimintamalli, jossa yritykset toimivat yhteistyössä tehokkaasti toistensa sivuvirtoja, teknologiaa, osaamista tai palveluja hyödyntäen. Materiaalit, energia ja vesi sekä sivuvirrat hyödynnetään tavalla, joka tuottaa lisäarvoa kaikille osapuolille. Vesi voisi olla vielä systemaattisemmin osa teollisia symbiooseja.

Yhteistyö ja viestintä auttaa hyvien käytänteiden jakamisessa yritysten kesken. Vesivastuullinen yritys toimii kannustavana esimerkkinä. Selkeä viestintä myös sidosryhmille on tärkeää, esimerkiksi ilmastonmuutokseen sopeutumistoimista tai kriisiviestintä.

Veden kiertotalous tarkoittaa, että yritys välttää hukkaamasta sekä vettä että sen sisältämiä arvokkaita aineita ja energiaa. Kiertotalous on keskeinen keino siirtyä kohti ilmastoneutraalia, luonnon kantokykyä edistävää, resurssitehokasta ja kilpailukykyistä taloutta. Hankintaketjun kriittisyys on tärkeää. Vesi on monen yrityksen arvoketjun ja toiminnan keskeisiä tekijöitä.

Hankintaketjussa veteen liittyvät haasteet kohdistuvat usein alkutuotantoon. Hankintaketjujen toimipaikkoja ei tulisi valita kuivuuden vaivaamilta alueilta, joissa ei ole kehittyntä vesiosaamista tai -järjestelmää. Ilmastonmuutoksen veteen liittyvät riskit tulee tunnistaa myös Suomen rajojen ulkopuolella. Vesivastuullisuuteen kuuluu tunnistaa, tarvitseeko toiminta vedenotto- ja ympäristölupia ja huolehtia tarvittavat luvat kuntoon. Vedenotto pienestä vesilähteestä voi kuivattaa alapuolista vesistöä ja ekosysteemiä merkittävästi.

Raportointi eli vastuullisuusraportointi, jossa veteen liittyvä raportointi on mukana, tekee näkyväksi tavoitteiden edistymisen.

Vesi voi olla paitsi fyysinen tuote, jonka laatu, määrä ja saatavuus (hallinto, hinta) vaikuttavat yrityksen toimintaan ja vientimahdollisuuksiin, myös ekosysteemipalvelu, joka on yrityksen liiketoiminnan ytimessä. Etelä-Savossa on luontolähtöisiä palveluita, jotka perustuvat luonnon hyvinvointi- ja terveyshyötyihin. Esimerkiksi kansainvälinen matkailu, joka hyödyntää kaunista puhdasta luontoa ja vesistöjä: järven rannalla toteutetut venyttely-, mietiskely- ja tunnusteluhetket perustuvat järvenrantaluonnon tarjoamiin ekosysteemipalveluihin. Monet tutkimukset todistavat, kuinka luontokokemuksilla on paitsi henkistä hyvinvointia antavia vaikutuksia myös fyysiseen terveyteen ja vastustuskykyyn liittyviä positiivisia vaikutuksia. Matkailualalla tämä tulokulma veteen liittyvään kasvuun ja vientiin on merkityksellistä. Myös ympäristökasvatuksen saralla Suomella on mahdollisuuksia koulutusosaamisen vientiin.

Ohjelman mittareissa tulisi huomioida, että kansainvälinen luontoon ja vesistöihin perustuva matkailu on myös vientituote.

Etelä-Savon maakuntaliitto toteaa lopuksi, että potentiaalista ja kunnianhimoisista vesitoimialaan liittyvistä tavoitteista huolimatta, vienti ja globaali liiketoiminta sisältävät vielä runsaasti liiketoimintamahdollisuuksia. Kasvua ja vientiä vedestä -ohjelman tavoitteet ovat Etelä-Savon maakunnan strategian ja maakuntaohjelman mukaisia. Meillä on hyvät valmiudet hyödyntää ohjelman tarjoamia

mahdollisuuksia. Etelä-Savossa on jo valmiita innovaatioita, joiden kaupallistamiseen ohjelma voi tarjota tukea.

Etelä-Savon maakuntaliitto

Heini Utunen
maakuntajohtaja

Eira Rosberg-Airaksinen
ympäristöasiantuntija

Jakelu

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti maakuntaliiton asianhallintajärjestelmässä.